

De jongens en meisjes van Lhasa

(Een analyse van de kwestie Tibet)

Het drama dat zich voltrok in de straten van Lhasa in de weken na 14 maart van dit jaar was opnieuw een teken dat het niet goed gaat in Tibet, dat het niet goed gaat met de Tibetanen en eigenlijk ook niet echt met de andere bewoners van 'het dak van de wereld'. De economie van Tibet is weliswaar fiks gegroeid en velen hebben het materieel beter, maar sociaal en cultureel hebben de bewoners van Tibet geen zekerheid. En ze betalen hiervoor nu een hoge prijs.

door **Jacobine Vergeer**

Het nieuws na de rellen in Tibet werd gedomineerd door eenzijdige beelden en grote woorden gebaseerd op onvolledige informatie aan beide zijden. Tibetanen worden in het Westen meestal geportretteerd als vredelievende boeddhisten met als boegbeeld de Dalai Lama, houder van de Nobelprijs voor de Vrede, die onderdrukt worden door wild om zich heen martelende Chinezen. De rellen worden bloederig neergeslagen door de Chinese militaire troepen en er zijn honderden slachtoffers. Tibet moet worden bevrijd.

Aan de andere kant worden de Tibetanen neergezet als ondankbare barbaren die onschuldige Chinezen vermoorden, Chinezen die bovendien in Tibet waren om te helpen. En Tibet is, was en zal altijd van China zijn. De Dalai Lama is een 'jakhals in monnikspij' die al dat geweld

De westerse media waren soms voortvarend in het overnemen van berichtgeving van de Tibetaanse regering in ballingschap

heeft veroorzaakt. Na de rellen hebben de Chinese ordetroepen zich zeer ingehouden en zijn arrestaties verricht en mensen berecht volgens de geldende regels. En Tibet is al bevrijd, sinds 1951.

Subjectieve berichtgeving over en weer

Vanuit Lhasa bleef het echter stil. De Chinese autoriteiten laten sinds de ongeregelde heden geen waarnemers meer toe van buiten, alleen gedurende zorgvuldig geregisseerde kortdurende bezoeken mocht een handjevol journalisten en diplomaten gaan kijken. Voor de gemiddelde buitenstaander is het eigenlijk onmogelijk om erachter te komen wat zich precies afspeelde voor, tijdens en na het geweld op 14 maart. De Chinese berichtgeving is ongeloofwaardig vanwege het onvrije karakter van de Chinese media, zeker omdat het hier gaat over zaken die raken aan de soevereiniteit en eenheid van het land. Dit maakt dat de Chinese media geen onafhankelijk standpunt innemen gebaseerd op eigen onderzoek naar de waarheid. Het staatspersbureau Nieuw China (Xinhua) neemt met zijn propagandistische taalgebruik de voorpagina's over. Chinese jongeren wereldwijd wijzen er terecht op dat ook de westerse media op het gebied van waarheidsvinding niet zorgvuldig zijn. Op speciaal opgerichte websites, bijvoorbeeld anti-cnn.com, stellen deze jongeren de fouten aan de kaak in de berichtgeving over de onrust in Tibet, gemaakt door verschillende westerse media. Direct na de onlusten in Tibet berichtten vele westerse media namelijk al over een bloedige 'crackdown' en gewelddadig politieoptreden. De berichtgeving vanuit Lhasa was echter van een andere orde: James Miles van de Economist, de enige westerse journalist ter plaatse, zag dat de politie aanvankelijk vooral werkloos toe leek te kijken, tot grote woede van de Han-Chinese burgers van Lhasa. De westerse media waren hier en daar erg voortvarend in het overnemen en aannemen van berichtgeving van de Tibetaanse regering in ballingschap. Maar net zoals de

Chinese berichtgeving over Tibet gekleurd is, zo is ook het nieuws uit Dharamsala natuurlijk niet objectief. En dan is bovenstaande nog maar een simpele schets van berichtgeving over de rellen en hun directe nasleep. De discussie rondom de status en de geschiedenis van Tibet lijkt al helemaal van verschillende planeten te komen.

Tibet en de Mongoolse dynastie

Feit is dat de situatie in Tibet gecompliceerd is, veel ingewikkelder dan het beeld dat in de media kan worden geschetst. Tibet is niet zomaar vanaf de Yuan-dynastie een onlosmakelijk deel van China. Tibet is ook niet zomaar een land dat door China bezet wordt. De geschiedenis laat, zoals zo vaak, veel ruimte voor verschillende interpretaties. Chinese claims stellen dat Tibet al sinds de Yuan-dynastie (1279-1368) deel uitmaakt van het Chinese rijk. Inderdaad was er contact tussen de Mongoolse dynastie en Tibet. De Mongolen bekeerden zich namelijk tot het Tibetaanse boeddhisme en beschermden 'het dak van de wereld' met hun legers. Het woord Dalai is een Mongoolse vertaling van een deel van de naam van deze meest eerbiedwaardige onder de Lama's. Ten tijde van de Qing-dynastie (1644-1911) bestond er een complexe politieke religieuze relatie tussen de Lama's en de Mantsjoes. Er werden gezanten naar Tibet gestuurd, de zogenaamde Ambans, maar hun macht was beperkt. De keizers in Peking lieten het verder aan de Tibetaanse elite om hun eigen regio te besturen. Keizer Qianlong startte de traditie om de opvolger van de Dalai Lama aan te laten wijzen door middel van een ritueel in Peking. Vreemd genoeg hebben de atheïstische communistische machthebbers in Peking deze traditie overgenomen met de benoeming van de elfde Panchen Lama in 1995. In vorig jaar afgekondigde regels wordt bovendien bepaald dat de autoriteiten in Peking bepalen of en in wie een hoge Lama geïncarneerd is. De Dalai Lama wees namelijk een aantal maanden voor de benoeming van de eerdergenoemde

Panchen Lama, ook een jongetje aan als incarnatie van de Panchen Lama. Er zijn er nu dus twee.

Toen in 1911 het Keizerrijk viel, een republiek werd en vrij snel daarna uiteenviel in losse regio's die werden gedomineerd door verschillende *warlords*, brak ook Tibet los van het centrale gezag. Van 1911 tot 1950 was Tibet *de facto* een onafhankelijk land. In 1912 riep de dertiende Dalai Lama de onafhankelijkheid van Tibet uit. De Kuomintang (nationalistische partij) accepteerde dit niet maar was niet bij machte er een daad tegenover te stellen. Anderzijds was de Tibetaanse elite ook niet de meest verlichte in zijn soort. Pas toen in 1950 het Volksbevrijdingsleger op het punt stond Tibet binnen te trekken, bedacht men dat internationale erkenning van de status van Tibet wellicht nut had en pas toen trok men aan de bel bij de Verenigde Naties. Vanaf 1956 was er onrust in Tibet en op 10 maart 1959 brak er een opstand uit. Het leger greep hard in en de Dalai Lama besloot te vluchten. Op 17 maart 1959 vluchtte de Dalai Lama naar India. Tachtigduizend Tibetanen volgden hem in ballingschap.

Relschoppers in een ander licht

Een van de meest prangende beelden in de berichtgeving van de Chinese staatsmedia over het geweld in Lhasa waren de beelden van de portretfoto's van de vijf winkelmeisjes die om het leven kwamen bij de rellen, op een geïmproviseerd altaartje in de smeulende resten van de spijkerbroekenwinkel waar ze werkten. De Chinese media berichtten uitgebreid over deze meisjes en het drama van hun gewelddadige dood werd gebruikt om de versie van de gebeurtenissen volgens de Chinese autoriteiten te illustreren: onschuldige Han-slachtoffers van op hen gericht Tibetaans geweld. Het handjevol journalisten en diplomaten dat onder begeleiding Lhasa mocht bezoeken werd ook naar de plek gebracht waar de meisjes om het leven waren gekomen. Een van de meisjes was een Tibetaanse, maar de anderen

waren Han. Een ervan was dochter van een in Lhasa gestationeerde PLA-soldaat (PLA= Chinese volksbevrijdingsleger) uit Sichuan, een ander de verloofde van een PLA-soldaat. Ze verdienden niet veel maar meer dan ze zouden kunnen verdienen in de plattelandsdorpen waar ze vandaan kwamen.

De Tibetaanse relschoppers kregen op een heel andere manier een gezicht. Al snel nadat de orde in Lhasa was hersteld publiceerde de autoriteiten de ene na de andere lijst met foto's van gezochte personen op grote Chinese *internetportals*. De foto's, vaak duidelijk afkomstig van surveillance-camera's, lieten vervaarlijk uitziende jonge mannen zien, met hier en daar ook een monnik. Toen een aantal weken later de eerste vonnissen bij de rechtbank in Lhasa werden gevelde, zagen we ze weer, ditmaal met gebogen hoofd, geboeid en in gele gevangenispakken.

Er was echter weinig aandacht voor de achtergrond van deze jongens en meisjes van Lhasa. Ze waren de hoofdpersonen in het drama als daders en slachtoffers, maar kregen een bijrol in de wereldwijde discussie die zich rondom het Tibet-vraagstuk ontspoon. Tibet kent een explosieve bevolkingssamenstelling, een naar verhouding zeer jonge bevolking. De eenkindpolitiek geldt niet voor de Tibetanen en er zijn vele immigranten die weinig tot geen binding hebben met Tibet en na gedane zaken terugkeren naar hun eigen provincie. Op het Tibetaanse platteland is voor de meeste jongeren geen werk. Gingen vroeger veel jongeren het klooster in, tegenwoordig zijn die mogelijkheden veel beperkter. Veel van hen trekken naar de steden op zoek naar werk. Maar door hun lage opleidingsniveau hebben ze weinig kansen en heerst er grote werkloosheid. Onder Chinese migranten is er geen werkloosheid. Zij komen naar Lhasa op uitnodiging van bedrijven en organisaties. Hun opleidingsniveau is vaak beter en van meer gewicht, ze zijn de Chinese taal goed machtig. De voertaal bij de meeste bedrijven en de overheid in Tibet is Chinees. Dat deze

Voor de gemiddelde buitenstaander is het onmogelijk om erachter te komen wat zich in Lhasa afspeelde

situatie tot spanningen leidt, zal niemand verbazen. Dat deze spanningen tot een uitbarsting zijn gekomen evenmin. In de Chinese en in veel westerse berichtgeving, ontbrak de economische component van het verhaal echter.

Chinees beleid in Tibet

Voor de jongens en meisjes van Lhasa is de gecompliceerde geschiedenis van Tibet niet relevant. Voor hen tellen vooral de effecten van het beleid ten aanzien van Tibet van de Chinese autoriteiten van de afgelopen veertig jaar en die sinds 1989 in het bijzonder. Toen Deng Xiaoping de macht in China overnam na de val van de Bende van Vier startte hij ook een dialoog met de Dalai Lama. In de vroege jaren tachtig leek het Chinese beleid richting China in toenemende mate erop gericht te zijn de Tibetanen meer culturele zekerheid te bieden na de onnoemelijke schade die de Culturele Revolutie in Tibet had aangericht. Een overeenkomst tussen Hu Yaobang, toenmalige secretaris generaal van de CCP, en de tiende Panchen Lama stelt dat alleen degenen die het Tibetaans machtig zijn in de toekomst in aanmerking mogen komen voor bestuurlijke posities in Tibet. Maar de stemming sloeg om, er waren protesten in Lhasa, en Hu Jintao, die vanaf 1988 Partijsecretaris was in Tibet, kondigde een staat van beleg af en trad hard op. Zijn mentor Hu Yaobang was op dat moment al afgezet als Partijsecretaris. Later dat jaar werd ook in Peking een staat van beleg afgekondigd en werden de studentendemonstraties op het Plein van de Hemelse Vrede met geweld neergeslagen. Vervolgens zou Deng Xiaoping Hu Jintao persoonlijk hebben aangewezen als potentiële opvolger, precies vanwege zijn harde optreden in Lhasa. 1989 vormde dus niet alleen een politieke waterscheiding in de Chinese politiek maar ook voor Tibet. >

In de jaren na 1989 was er een duidelijke verandering in het beleid in Tibet. De nadruk kwam te liggen op economische ontwikkeling. De heersende gedachte was dat wanneer de Tibetanen het materieel beter zouden krijgen de Dalai Lama snel aan invloed zou inboeten. De centrale overheid investeerde in infrastructuur, er kwam een ware volksverhuizing op gang van Chinezen die gingen helpen met het verbeteren van de Tibetaanse economie. Om hoeveel mensen het precies gaat, daarover bestaat nogal wat onduidelijkheid. Deze ‘invasie’ van Han-Chinezen is namelijk erg omstrede. Terwijl aan de ene kant gesproken wordt van verchinezing en culturele genocide is er van de kant van de Chinezen, zeker op het persoonlijke vlak, eerder sprake van een vorm van missie en kolonisatie, om met Deng te spreken: “Tibet is dunbevolkt. Twee miljoen Tibetanen is niet genoeg om de taak van het ontwikkelen van deze enorme regio ter hand te nemen. Het kan geen kwaad om Han-Chinezen Tibet in te sturen om te gaan helpen... Waar het om gaat, is wat het beste is voor Tibetanen en hoe we Tibet zo snel mogelijk kunnen ontwikkelen en vooruitgang kunnen boeken met de vier modernisering in China.”

Hervatting van de dialoog

Machthebbers en beleidsmakers hebben belang bij het behoud van de huidige status quo in Tibet. President Hu Jintao is zelf een van die ingegraven machthebbers. De wortels van zijn macht liggen in Tibet en zijn weg naar de top begint met een harde opstelling in Tibet. En veel van de collega's

uit zijn vroege carrière zijn met hem mee geklommen op de Chinese politieke hiërarchie. De huidige partijsecretaris van Tibet is bijvoorbeeld een politieke vriend van president Hu.

Ondanks de indrukwekkende economische groei en toegenomen welvaart is Tibet toch niet echt succesvol, sociale en culturele problemen zijn te lang verwaarloosd en hebben geleid tot een politiek probleem. In de internationale arena is Tibet voor China voortdurend een kwestie, ondanks dat de Chinese autoriteiten erop hameren dat Tibet een interne aangelegenheid is van China.

De meest voor de hand liggende oplossing van de problemen in Tibet is niet het overlijden van de Dalai Lama zoals veel Chinese leiders misschien heimelijk hopen, getuige de expliciete wetgeving over het ‘legaliseren’ van reïncarnaties en de hetze tegen hem in de Chinese media. Het hervatten van de dialoog met de Dalai Lama is voorlopig de enige manier om een eind te maken aan de spanningen in Tibet. De Dalai Lama geniet nu nog zeer veel aanzien bij alle Tibetanen, zowel in Tibet als daarbuiten. Zolang de door hem zelf gekozen ‘middenweg’ echter nergens toe leidt, boet hij dagelijks in aan geloofwaardigheid, vooral bij de jonge generatie. Op 4 mei vonden er in Shenzhen gesprekken plaats tussen vertegenwoordigers van de Chinese autoriteiten en van de Dalai Lama. Laten we hopen dat deze eerste, voorzichtige stappen in de richting van hervatting van de dialoog een teken zijn dat ook in het Chinese leiderschap het inzicht is teruggekeerd dat Tibet meer nodig heeft dan alleen materiële zaken. 友

Het hervatten van de dialoog met de Dalai Lama lijkt de enige manier om een eind te maken aan de spanningen